

Gynna ortolansparv

– guide för lantbrukare och markägare

FOTO: PETER SCHMIDT

Denna guide riktar sig främst till lantbrukare och markägare som kan tänka sig att gynna ortolansparven lite extra på sina marker – men även till andra intresserade.

Att gynna ortolansparven – tips till lantbrukare och markägare med ortolansparvar på sina ägor

Åtgärder som gynnar ortolansparven gynnar även djurlivet i odlingslandskapet i stort. Underlaget till guiden har tagits fram i samarbete med lantbrukare som också genomfört åtgärder.

Åtgärd	Genomförande	Lantbrukares kommentar
<i>Lämna osådda ytor i åkerkant och runt odlingshinder</i>	Såmaskinen lyfts eller stängs av för att skapa 5–15 meter långa osådda partier. Håll extra avstånd till strukturer så som åkerholmar och diken.	Själva anläggandet av rutorna är ingen stor sak, det svåra är att komma ihåg att göra dem, en bra påminnelse är att sätta en lapp på rutan. Ofta kan det vara en fördel att skapa en "fisk" för att slippa väja för odlingshinder.
<i>Stubbträda</i>	Stubb lämnas efter skörd för att få ligga kvar i områden med ortolanrevir till 15 juli året efter.	Är ett bra alternativ om en del av marken inte ska brukas.
<i>Röjning av åkerholme</i>	Igenvuxna åkerholmar glesas ur. Några högre träd lämnas och buskar tas bort.	Om åkerholmar blir för täta kan det vara fördelaktigt att glesas ur dem då det även ger mer sol och luft på grödan.

Odlingsfria ruta och huggen åkerholme är åtgärder för att gynna ortolansparven.
Foto: Jan Wärnbäck

Andra åtgärder som gynnar ortolansparven

Sprut- och gödslingsfria-zoner – skapar en glesare gröda med fler insekter och därmed en bra födosökmiljö i områden med ortolansparv.

Matning med havre i april – cirka 5–10 kg havre strös ut på lämplig plats (åkerholme, odlingsröse, fältkant) inom föregående års revir.

Bredda sprutspåren – öka bredden från 2 till 3 rader vilket möjliggör födosök för fåglarna i växande gröda.

Ortolansparven uppmärksammas framför allt på sin vemodiga fallande sångstrof (kan liknas vid att säga biff biff biff med lök lök lök). Skulle man få syn på den är det en gulsparvsstor fågel med gråaktigt huvud och bröst, svavelgul hakklapp och rosttonad mage. Fåglarna anländer från övervintringsområden i Afrika i början av maj. Boet läggs på marken och ungarna blir flygga i juni.

Varför åtgärder för ortolansparv?

Ortolansparven har minskat dramatiskt och är numera en av det svenska odlingslandskapets ovanligaste fåglar. Fram till mitten av 1990-talet fanns ortolansparven spridd över delar av Mellansverige men finns

nu bara kvar på ett fåtal platser. Där det fortfarande finns ortolansparvar är åtgärder som gynnar fåglarna mycket viktiga att genomföra. Ortolansparven är beroende av att det finns ytor med bar jord i närheten

av boet. I ytorna med bar jord hittar ortolansparven mat i form av insekter som de matar ungarna med. Exempel på lämpliga miljöer med bar jord är såmistor, grustag, körvägar, svarträdor och gårdsplaner.

Lantbrukare har mycket intressant kunskap som är viktig att beakta vid planerande av åtgärder. Foto: Jan Wärnbäck

Under fyra års tid har lantbrukare genomfört åtgärder i ett område med ortolansparvar inom ramen för ett LONA-projekt som drivs av Upplands Ornitologiska Förening (UOF) tillsammans med Enköpings kommun i samarbete med lokala lantbrukare. Finansiering har fått från den Lokala naturvårdssatsningen (LONA) och Världsnaturfonden WWF.

KONTAKT: För kontakt vid frågor eller funderingar hör av er till Upplands Ornitologiska Förening (UOF), telefon 073-654 88 76 eller info.uof@gmail.com

